

شناسه	قانون - مقررات - رویه اجرایی	تاریخ تهیه گزارش	۹۹/۱۰/۲۱
عنوان موضوع	درخواست تشکیل دادگاه های تجاری در استان در راستای اجرای شدن، ماده (۲۹) قانون بهبود مستمر محیط کسب و کار.		
مرجع طرح موضوع	دبیرخانه شورای گفتگوی دولت و بخش خصوصی استان		
شرح موضوع	واقعیت آن است که به دنبال پیچیدگی روابط اجتماعی در رسیدگی به دعاوی، توجه به دادگاه های تخصصی، امری اجتنابناپذیر است. توسعه و پیشرفت دستگاه قضایی، رهین رویه های قضایی و تخصصی گرایی در مسیر وصول به عدالت و پیشرفت قضایی بوده و راه اندازی شعب تخصصی نیز حکایت از حساسیت و پیچیدگی این موضوع دارد. حوزه تجارت و بازرگانی داخلی و بین المللی نیز از جمله ساحت های چند لایه ای است که نیاز مبرم به تشکیل مجتمع های قضایی تجاری را دارد چرا که ماهیت امور تجاری، سرعت و دقت فراوانی را می طلبد. وجود اصطلاحات و مهارت های بازرگانی و تعاملات تجاری فی ما بین بازرگانان، قالب هایی فراتر از حقوق مدنی سنتی را به وجود آورده است. در فاصله ی بین سال های ۱۳۰۴ تا ۱۳۰۹ هجری شمسی، محکمه تجارت در کنار سایر مراجع قضائی در ایران تشکیل گردید ولی در نهایت به دلیل ضعف و نقص قانون گذاری، بدون آنکه رویه ای ارزنده و درخشان از خود بر جای گذارد، تعطیل گشت. تا اینکه در ۲۵ آبان ماه سال ۱۳۹۰ و بنابر پیشنهاد قوه قضائیه، لایحه آیین دادرسی تجاری به تصویب هیئت وزیران رسیده و در تاریخ ۱۳۹۰/۱۲/۱۵ برای طی مراحل قانونی، تقدیم مجلس شورای اسلامی گردید. در مقدمه این لایحه عنوان شده است: « با توجه به توسعه چشمگیر امور و فعالیت های تجاری در سال های اخیر و اهمیت تنظیم روابط میان تجار در رشد و توسعه اقتصادی کشور و با عنایت به نقش انکارناپذیر رسیدگی تخصصی به امور و دعاوی تجاری در توسعه تجارت، تسهیل سرمایه گذاری و بهبود شاخص های اقتصادی جوامع امروزی و نظر به منسوخ شدن قوانین پیشین که محکمه تجاری براساس آن ها تشکیل و استقرار یافته بود و با لحاظ ضرورت احیای مجدد محاکم تجاری و رسمیت بخشیدن به چنین نهادی به منظور تسریع، دقت و تخصص و تسهیل رسیدگی به امور دعاوی تجاری و در اجرای بند (۲) اصل (۱۵۸) قانون اساسی و در راستای رشد و شکوفایی جامعه تجاری و تولید کشور، این لایحه برای طی تشریفات قانونی تقدیم می شود.» از اهم دعاوی که می تواند در صلاحیت دادگاه های تجاری قرار گیرد، می توان به موارد ذیل اشاره نمود: دعاوی ناشی از اعمال تجاری که طرفین یا یک طرف آن فعال اقتصادی باشد، دعاوی ناشی از امور تصفیه و ورشکستگی شرکت های تجاری، دعاوی مربوط قراردادهای منعقد از سوی دستگاه های اجرایی با بخش خصوصی، دعاوی ناشی از سرمایه گذاری خارجی، دعاوی ناشی از قراردادهای تجاری داخلی و بین المللی، دعاوی راجع به اموال و حقوق مالکیت فکری و داوری و اجرای آرای آن (در صورتی که رسیدگی به اصل دعاوی در صلاحیت دادگاه تجاری باشد)، دعاوی ناشی از اجرای قانون سیاست های کلی اصل ۴۴ قانون اساسی و قانون بازار اوراق بهادار با استثنای مواردی که رسیدگی به آنها در صلاحیت سایر مراجع مصرح در این قوانین باشد. در لایحه آیین دادرسی تجاری، علاوه بر ایجاد دادگاه های تخصصی تجارت، نهاد مشاور نیز پیش بینی شده و وجود قضات متخصص در امر حقوق تجارت، کافی دانسته نشده است، که این اقدام مقنن جهت شناسایی نهاد مشاور، قابل تقدیر و تحسین می باشد.		

فرم گزارش کارشناسی

(پیوست شماره ۱) دستورالعمل تشکیل و نحوه اداره جلسات شوراهای استانی گفتگوی دولت و بخش خصوصی

به نظر میرسد تصویب لایحه آیین دادرسی تجاری قبل از تصویب لایحه قانون تجارت، ممکن است با بلاموضوع یا بی اهمیت ساختن بسیاری از ایرادات وارد بر قانون تجارت فعلی، پیچیدگی های لایحه تجارت آتی را کاهش دهد و یا حتی دامنه تغییرات احتمالی را صرفاً به اصلاح قانون فعلی تجارت محدود نماید. همچنین به موجب ماده ۲۹ قانون بهبود مستمر فضای کسب و کار (مصوب ۱۳۹۰/۱۱/۱۶)، قوه قضاییه و دولت مکلف گردیده اند تا اقدامات قانونی لازم را برای تنظیم آیین دادرسی تجاری و تشکیل دادگاه های تجاری به عمل آورند که متأسفانه تاکنون نسبت به تشکیل دادگاه های مذکور در مرکز استان، اقدامی صورت نپذیرفته و صرفاً در اردیبهشت ماه سال ۱۳۹۴ مجتمع قضایی رسیدگی به مفاسد اقتصادی شامل رانت خواری، پولشویی و سایر جرایم مرتبط با حوزه اقتصادی، تأسیس گردیده و شعبات ۴، ۵ و ۸ دادیاری، ۴ بازپرسی و شعبه ۱۰۱ دادگاه عمومی (جزایی) در این خصوص فعالیت دارند. یقیناً تشکیل دادگاه های تجاری، گامی در جهت بهبود فضای کسب و کار بوده و ضمن جهش در تولید، دغدغه های را که رهبر حکیم انقلاب در ۱۲ اردیبهشت ماه بیان فرمودند را نیز متبلور خواهد نمود.	
۱. فقدان این محاکم، گاه روند رسیدگی به دعاوی مهم و حساس تجاری را در عین نیاز به تعیین تکلیف فوری و دقیق، با اطاله دادرسی روبه رو می سازد. ۲. لایحه مزبور که به تشکیل دادگاه های تجاری، ساختار و صلاحیت دادگاه و آیین رسیدگی آن پرداخته بود، همچنان در راهروهای بهارستان سرگردان است. علیرغم اینکه بعد از تدوین آن، قوانین متعدد اقتصادی از جمله قانون بهبود مستمر محیط کسب و کار در ماده ۲۹ خود به تشکیل دادگاه های تجاری تصریح کرده است. از جمله دلایل عدم ضرورت توجه به تصویب لایحه آیین دادرسی تجاری می توان به موارد زیر اشاره نمود: احتمال اطاله دادرسی ناشی از وقوع اختلاف در صلاحیت ذاتی بین دادگاه های عمومی و تجاری به جهت ابهام متصور در خصوص تعریف تاجر و شناسایی اعمال تجاری جهت احراز صلاحیت مرجع رسیدگی کننده در صورت ایجاد دادگاه های تجاری. این لایحه دارای ۱۳۳ ماده می باشد که بسیاری از مواد آن، تکرار مفاد مواد قانون آیین دادرسی مدنی مصوب ۱۳۷۹ و قابل حذف هستند. ۳. به موجب ماده ۵۶۶ قانون آیین دادرسی کیفری مصوب ۱۳۹۲/۱۲/۴ تمام مراجع قضایی مکلف شده اند با توجه به نوع دعاوی به تخصیص شعبه یا شعبی از مراجع قضایی برای رسیدگی تخصصی اقدام کنند. در همین رابطه «آیین نامه شیوه تشکیل شعب تخصصی مراجع قضایی» که در تاریخ ۱۳۹۸/۲/۲۸ به تصویب رئیس محترم قوه قضاییه رسیده است، تخصصی بودن این شعب را طبق ماده ۴ این آیین نامه، مانع از ارجاع سایر شکایات و دعاوی به آن شعب نمی داند. ۴. با بررسی آخرین ارزیابی سهولت انجام کسب و کار بانک جهانی در سال ۲۰۲۰ میلادی و قرار گرفتن ایران در جایگاه نامطلوب ۱۲۷ از میان ۱۹۰ کشور جهان، متأسفانه شاهدیم که ۴ نماگر از بین ۱۰ نماگر مورد بررسی در گزارش مذکور، به نحو مستقیم از عملکرد قوه قضاییه متأثر می شوند که شامل نماگرهای اجرای قراردادهای (رتبه ۹۰)، ثبت مالکیت (رتبه ۷۰)، حل و فصل ورشکستگی (رتبه ۱۳۳) و حمایت از سهامداران خرد (رتبه ۱۲۸) میباشند.	ایرادات و مشکلات مطروحه

فرم گزارش کارشناسی

(پیوست شماره ۱) دستورالعمل تشکیل و نحوه اداره جلسات شوراهای استانی گفت‌وگوی دولت و بخش خصوصی

جلسه ای با حضور نماینده دادگستری استان و کمیسیون بهبود محیط کسب و کار تشکیل گردید و معاون دادگستری استان اطلاعاتی در خصوص این موضوع ارائه نمود. در نهایت پس از بررسی های دبیرخانه و اطلاعات به دست آمده مقرر گردید گزارشی در نشست آتی شورای گفتگوی دولت و بخش خصوصی استان ارائه و پیشنهاداتی در راستای تشکیل این دادگاه ها ارائه گردد.	جمع بندی جلسه کارگروه (کارشناسی) مورخ ۹۹/۱۰/۲۰
۱. معرفی شعبات ویژه تجاری دادگستری استان به اتاق بازرگانی تبریز. ۲. ایجاد "مرکز داوری اتاق تبریز" به منظور مرجع حل اختلافات و دعاوی تجاری فعالان اقتصادی اعم از داخلی و بین المللی از طرق داوری به نحوی که ضمن ترویج فرهنگ قضا دایی، حجم مراجعات به دادگاه ها در حوزه دعاوی تجاری کاهش یابد. ۳. برگزاری دوره های آموزشی برای تجار و فعالین اقتصادی در تمامی حوزه ها، با موضوع نحوه تنظیم قراردادهای تجاری و استفاده از شرط داوری در متن قراردادها برای حل و فصل اختلافات. ۴. استفاده از ظرفیت مرکز داوری اتاق تبریز در کنار قضات محترم دادگستری استان به عنوان یک نهاد مشاور به منظور ارتقاء کیفیت دعاوی تجاری در محاکم قضایی. ۵. از نمایندگان محترم استان در مجلس شورای اسلامی درخواست می گردد تا برای تصویب سریع لایحه آیین دادرسی تجاری و پایان دادن به این معطلی طولانی، همت گمارده و سعی نمایند تا تعیین تکلیف این لایحه را در اولویت های خود قرار دهند. البته این لایحه قطعاً نیاز به بررسی و اصلاحات جدی دارد که پیشنهادات مد نظر فعالان اقتصادی متعاقباً تقدیم خواهد گردید.	پیشنهادهات
۱- قانون بهبود مستمر محیط کسب و کار مصوب ۱۳۹۰/۱۱/۱۶ مجلس شورای اسلامی؛ ۲- لایحه آیین دادرسی تجاری ارسالی از سوی هیئت محترم وزیران به مجلس شورای اسلامی در تاریخ ۱۳۹۰/۰۸/۲۵؛ ۳- سند امنیت قضایی کشور مصوب ۱۳۹۹/۰۷/۱۶.	فهرست مستندات و مدارک پشتوانه